

آريجه برعثمانلىق مفھومى آكلاشيلاماز . عثمانلىلغك حياتى ، تورك جماعتلك ، عرب جماعتلك ، روم وارمنى جماعتلرينك يعنى بو آيرى عضويتلرك غير ممتزج حياتندن باشقا برشى دكلدر . تورك واسلام وجدانلرى خارجندە ، معنای حقيقييله ، برعثمانلى وجدانى يوقدر واوله مایه جقدر .

ايشته بورايه قدر سردايديلن افكار وملاحظات ، « تورك يوردى » نك ، تورك ملتپرورلرينك كنديلرينه اسناد اولونان شيلردن نەقدر اوزاق ، نەقدر آيرى دوشوندكلرينى واضح برصورتده كوسترييور . بز نەخيالپرور ، نەمرتج ، نە افتراخچى ، نەده اسلاميت ويا عثمانلىق دشمنى يز . مقصدمز ، شيمدى يە قدر مختلف وسيله لرله تكرر ايتديكمز وجهله ، توركلك ، اسلاملىق و عثمانلىلغك متسانداً تعاليسى تامين ايتمكدور . حيات مدنيه يە بر قاج عصردن برى حقيله قاريشه مامش ، احتياجات عصر يە تماماً وقوف كسبايتمه مش بركتله يى يعنى بويوك تورك ملتقى بوكرنلكى بشريت متمدنلك فعاليت نشريك ايره مكى ، انسانلغك بركبت بخمسه ايله مكى ايجوره بو مساعى عين زمانه بك نجيب رانسايدور .

كويرمى زاده

محمد قاسم

سابق طربزون واليسى

سليمانه نظيف بك افندى

افندم ،

نام عاجزى يە خطاباً نشر بيوريلان آجيق مكتوبكزى اوقودم . مقصد ومرامكزى آكلادم ؛ بناءً عليه جوابه مبادرت ايتمك جراتنده بوليورم . « تورك يوردى » مجموعه سنك اولكى نومروسنده طرف عاجزیدن دارالفنون عثمانیده تدريس ايديلن « تورك تاريخ مدنيتى » تقريرلرينك اوچنجى سى

مندرجدی . بومقاله ده جامع التواریخک سبب تحریری حقنده اعطای معلومات اولونورکن ناصلسه ۷۰۲ یرینه ۵۰۲ ترتیب ایدلمشدی . ذات فاضلانهری بو فرصتن استفاده ایده رک برصوات شیرانه ایله شو عاجزک اوزرینه هجوم ایتدیکنز و عاجزی خاک هلا که سردیگنر! .. «جامع التواریخ» غازان خانک امری ایله یازلمش ایکن و «غازان خان» آلتی یوز یتمش تاریخنده تولد ایدرک یدی یوز اوچده وفات ایتمش اولدینی حالده بوقدر بسیط و ابتدائی طلبه سنجه بیله معلوم بروقه یی بردار الفنون معلمی نک بیلمه می و بویله ایکی یوز سنه لک فاحش برخطا ارتکاب ایتمه سی حسیات عالمانه لرینی بحق غلیانه کتیرمش ! عاجز لرینی جرم مشهود حالنده یا قلا یه رق افکار عمومی دیوان عالی سی قارشیسنده تشهیر ایله وظیفه مقدسه وطنیه ومدنیه گزی ایفا ایتمش بولنیورسگنر! بوقدر پارلاق بر صورتده ایفا ایدلمش مقدس بروطفه دن سوگرا، وجدان عالیگنر البته مستریخ اولمه یه حق قازانمشدر! ..

فقط بک اقدی ! جوشمه دن ، غلیان ایتمه دن اول موضوع بحث اولان مقاله یی براز دقتله مطالعه بیورمش اولسیدیکنز داها ای اولمز میدی؟ بویله یامش اولسیدیگنر ، بنده گزک غازان خان حقنده هیچ بر معلوماتم اولمسه بیله اسناد ایتدیکنر خطایی ارتکاب ایتمه مه مادتا امکان اولمه دیغه حکم ایتمش اولوردیگنر! زیرا «تورک یوردنده» ده صراحتاً عرض ایدلیدیکی کبی بنده گز جامع التواریخ حقنده کی بیانات عیناً ابوالغازینک تاتارچه «شجره تورکی» سندن اکتساب ایله مشدم . بو پارچه [ایرانده جنکیز خان اولادیندین پادشاه لق قیلغان جماعت دین] جمله سی ایله باشلا یور ، [تاریخ هجری تی یوز تی ایکی دا ایدی من بوتاریخی تی تبدوم و آتی «جامع التواریخ» قویدم] جمله سی ایله نهایت بولنیور .

ایشته فقره لرینی عیناً نقل ایتدیکم مأخذده بیله «تی یوز ایکی» یازلمش در . بناء علیه بنم غازان خان حقنده هیچ بر معلوماتم اولسیدی بیله افشا ایتک لطفنده بولندیگنر خطایی ارتکاب ایتمه مه مادتا امکان یوقدی . چونکه هیچ اولمزسه استساخ ایتمش اولدیغم منبع دن کسب وقوف ایتمش اولوردم .

کوریورسگنر که تاتارلر «یدی» یی «د» ایله دکل «ت» ایله یازیورلر . بومقاله یی «تورک یوردینه» ویردیکم کون از میره کیتمک مجبوریتده بولندم .

مرتبلر «تى» نى بش ظن ايدەرك ترتيب ايله مشر ومصحح دە دقت ايتەرك
اويلە جە براقش وديكر ارقامى دە اوکا كوره تصحيح ايله مشدر .

ايشته خطانك صورت وقوى ! معروضاتى سز وياخود باشقه برىسى
تحقيق تزلندە بولمق ايسترسە « شجره توركى » ايله كندى مسوده لىرىمى قدیم
ايتە يە حاضرم . ذاتا ذات فاضلانە لرى دە « تورك يوردى » دقتله مطالعه بيورمش
اولسيدىگىز بوقدر شدتله هجومكزك آچىق قابوي زورلامقدن باشقه برشى
اولديغنى تقدير ايدە جكدىگىز !

فقط ذات كريمانه لرى يالكىز بوسهوى تشهير ايتمكله قالميورسكىز ، برده
فضله بر لطف اولارق دارالفنون افنديلرىن عليهمه اغوا وتحريك ايتمك تزلندە
بولونيورسكىز ! سليمان نظيف بك اسمى ايله شو حركتك درجه مناسبت ولياقتى
ذات فاضلانە لرىنە براقه رق كچيورم !

مكتوبكزك ايكنجى قسمنى مساعده گىزله براز تدقيق ايدە جكم ، ذاتا اصل
مقصد كىزده شوايكنجى قسمده مندج در . بىم شخصم ياكش بر تلقى نك نتيجه سى
اولارق بر بهانه دن باشقه شى دكلدر .

توركلك جريانه تعرض ايدەرك دييورسكىز كه : « بىم ايكنى غنعم و ايكنى
عقيدە اجتماعيه واردر . برىسى دىنى ، ديكرى مىلى . غنعمه دنيهم هجرت نبويه نك
اون سنه اولندن ، غنعمه مليهم ايسه آلتى يوز طقسان طقوز سنه سندن باشلار .
يعنى ذات والالرى بعث نبويه دن و برده عثمانلى تاريخنك ابتداسندن اول
هيچ بر شى طائىق ، بيلمك ايسته ميورسيگىز ! صفوت وصميميتگىز بوتون قلبله
اينامق ايستردم !.. فقط ياكلكده اولديغىگىزده قائم : زيرا اسلاميتى آكلامق
وتقدير ايتمك ايچون اسلاميتك ظهور ايتدىكى محيطى بيلمك و آكلامق شرطدر .
قرآنك لسان معجزى معلقاته وقوف پيدا ايتمكسىز نصل تقدير ايديله بيلير ؟
اسلاميتك يتشدير مش اولديغى دهات ، محيط و وراثت اجداددن تجريد اوله رق
نصل ادراك و تقدير ايديله بيلير ! كذا آيات قرانيه دهده اشارت و ذكر ايديلن
ئدوء ، لات ، عزاء ، مناط و سائر كه اسمى و حادثات قبل الاسلام عربلكه وقوف پيدا
ايله مكسىز نصل آكلاشيلير ؟

بجهلم غنغه مليه گزه: عثمانلی تاریخ و دولتلك ناظم و مؤسسی، سزده انكار ایتمزسیکزکه، تورکلردر. حالبوکه غازی عثماندن اول عثمانلی تورکی نامه نیساده بر فرد واحد یاشامیوردی! غازی عثمان ایسه بدیهی درکه عثمانلی تورکلرینی یار اتمه دی. کندیسندن اولده یاشامقده اولان تورکارک غیرت و حمیتی ایله بر دولت تأسیسنه موفق اولدی. وایشته بو تورکلری او کریمکسزین، آنلرک ماضیسنه، غنغه لرینه، تشکیلات اجتماعی و سیاسی لرینه، عثمان غازی نك ظهوری ائناسنده کی حال لرینه واقف اولمده دن عثمانلی دولتلك، عثمانلی غنغه سنك نصل ونه صورتده تأسس و تشکل ایتمز اولدیغنی آ کلامق، سزده اعتراف ایدرسکزکه يك مشکل اولور. مشکل دکل قطعياً غیر قابل اولور. عثمانلی تاریخی آ کلامق و بناءً علیه سومك ایچون - زیرا آ کلامقسزین هیچ بر شی سویله مز - مطلقاً سلجوقی تورکارینی او کریمك و آ کلامق، آنلری او کریمك و آ کلامق ایچون عموم تورکلری، ماضیلرینی، تشکیلات قدیمه لرینی، اخلاق و سجه لرینی بیلیمك لازمدر! والا عثمانلی تورکی اصلسز، کوکسز، کوکدن دوشمش عد اولونور و آ کلاشیله مز. و بناءً علیه سویله مز - نصل که بر چوقلری آتی حالا بویله تلقی ایتیمک ایستیورلر!

شمدی ده براز اقایم نلته کزدن بحث ایدم! بیوریورسکزکه:

«سز اقایم نلته هویتی شو صورتله تعریف ایدیم: مسلمانلق، عثمانلیلق، تورکلک!»: بونی ده بر وجدان صاف و صمیمی ایله سویله دیگگزه قانع اولمق ایسترم. فقط ینه مساعده کزله شو اقایم نلته نك سزده صرف حسی، غیرمعین، غیرمقرر بر صورتده بولندیغنی کندی افاداتکزله اثباته چالشه جنم.

سز اسلامیت، وحدت اسلامی و حتی اتحاد اسلام طرفداری اولدیغکز حالده [مقاله کزک صوکنده اتحاد اسلامه عائد یازلمش بر کتابی حرارتله توصیه ایتمه کزدن اتحاد اسلام طرفداری اولدیغکز حکم ایدیورم] شو جمله یی ده هیچ بر عذاب وجدانی طویمقسزین، هیچ بر غلیان قناعت حس ایتیمکسزین یازیورسکز: «بوکون بر کریمم اولسه بر بترست ترکه حتی بر شیعی یه تزویج ایدم». سز حقیقتاً اسلامیت، وحدت اسلامی، اتحاد اسلام

طرفداری اولسیدگیز، هیچ بر زمان بو جمله سزك قلمكزك اوجنه كزیدی ؛
قناعتكز همان قاپاریر ، وجدانگیز غصبان ایدردی . سز بلمه لیسگیز كه یازدیگیز
جمله روح ولدنیات اسلامییه تماماً مخالف در . اسلامیت هیچ بر زمان « اشهد
ان لا اله الا الله محمد رسول الله » کلمه طیبه سنی سویله یین بر آدمی بر بترسته تشبیه
ایتمه یی جائز کورمز . هله شیعی یه کلنجه ، بویله بر تشبیه ضلالتدن باشقه برشی
دکلدر . لا کن شیعی قارئلریگیز بو جمله نك اجتهدده یازیلدیغنی در خاطر ایدره در لسه
« ویل لمن كفره نمرود » ضرب مثلنی البته خاطر لار لر . اسلامیتی ، وسعت
اسلامیه یی اقایم ثلثه وجدانیه سندن عد ایدن بر ذاتك عین زمانده یمن ، حجاز ،
شام ، عراق ، کردستان ، قفقاسیه ، ایران و هندستانده ساکن میلیونلرجه
شیعیلری بترسته تشبیه ایتمه سی البته اقایم مذکور نك بك سطحی ، بك متزلزل ،
واك اوافق بر تأثیر قارشیدسند بر هوا اولا بیله جك قدر اساسسز اولدیغنی اثبات
ایله مش اولور !

عین مطالعات سزك عثمانلیق حقنده ادعا ایتدیگیز اقومه ده عاقددر :
دمین ده عرض ایتدیگمز کبی عثمانلیق دائره سنده اقوام مختلفه یه منسوب
بر جوق شیعیلر موجوددر . وحدت اسلامییه و عثمانلیق مفکوره سنی وجداننده
طاشیان بر ذات نصل اولورده بویله بر تشبیه کفر آمیزله بو قدر اسلاملرک ، بو قدر
اقوام عثمانیه نك ایچنه تخم نفاق صاچار ؟!

تورکلك اقنومگزه کلنجه ، مع التأسف آنی ده عین درجه ده متزلزل و متردد
کورمه مک قابل اولامیور . سز تورکلكی ایکی یه بولیورسیگیز : بریسی - عثمانلیق
تاریخی ایله باشلایان تورکلك ؛ دیگر ی ایسه عثمانلی تاریخندن اول یاشامش
ویا خود عثمانلیغك خارجنده بولان تورککر ؛ سز بو ایکنجی قسملری تماماً
آتیور ، آنلردن بحث ایتمکدن نفرت ایدیورسیگیز ! حالبوکه تورکلك اقومی
وجدانگیزده حقیقتاً جایگیر اولمش اولسیدی ، تورکلكک ملیت و قومیت اعتباریله
لایتجزی ، غیر قابل انقسام اولدیغنی آکلامه گز ایجاب ایدردی ! قومیتی ، ملیتی
سزك کبی دوشونن بر متفکره ، هیچ بر قوم و ملتک آراسنده تصادف ایدیله مز !
دنیا ده بر عرب ، بر عجم ، بر فرانسز ، بر انگلیز ، بر آلمان بولامز سزك که کند ی

قومیتی یکی به بولسون و برینی قبول دیگرینی رد ایله سون! بویله برتقسیم نه فنه، نه عقله، نه دمه منطقه توافق ایدر. ملیت، قومیت ماهیتی اعتباریله غیر قابل تجزی بر واحد کل معنویدر! سزایسته دیگگز قدر آنی تقسیم ایدیگگز: اوبتون تاریخنک، غننه سنک، سجه سنک، احوال روحیه سنک ثقلی ایله سزی اصلنه، وجدانه طوغرو سور و کله به جکدر! ملیت، قومیت فکری بتون بتون انکار ایدیله بیلیر؛ «ملت نوع بشردر، وطن روی زمین» شعارینه رعایت ایدنلر آزدکلدر؛ بوا دعا بر درجه به قدر آکلاشیله بیلیر؛ فقط دیری بر قوم اوزرینه عملیات اجرا ایده رک بر پارچه سنی بر طرفه آتارق دیگر پارچه سنه یاشمق - بيلمم که - فصل بر طرز تلقی نك نتیجه سی اولاییلیر!

ذات فاضلانلری فرانسزلی استشهاد ایده رک یازیورسکزر که: «بوکون فرانسه لاتین اولان اقوامه [همشیره] عنواتی فخر و لذتله توجیه ایدیور: بوکا سببده فرانسزلیک مدینتی، دیاتی، علم و عرفانی لاتینلردن آلمه لیدر! «قضیه دن استخراج ایتدیگگز صوک نتیجه تمامآیا کلشدر؛ استشهاد گز بالکلیه سنک مدافعه ایتک ایسته دیگگز فکریک عکسنی اثبات ایدیور. فرانسزلی لاتین اولان اقوامه همشیره عنواتی ویریورلر؛ چونکه حقیقتاً بواقوامله قان و عرق قارداشیدرلر. بو مناسبتله کیزو، Kizot دراپر Drayper و سنوبوس Signobos ک «آوروپا تاریخ مدینتی» «Histoire de la Civilisaion en Europe» عنوانی کتابلری ایله انکلیر مشاهیر مورخیندن Bucle «بوکل» ک انکلتره تاریخ مدینتی «Histoire de la Givilisation en Angleterre» تألیفی مطالعه ایتمه گری توصیه ایدرم: کوره جکسگر که روما و یونانستاندن علم، فن، صنعت، اخذ ایدن یالگر فرانسزلی دکلدر، بتون آوروپاده ساکن بیوک قوملردر: علی العموم آوروپا مدینتی خطوط اساسیه سی اعتباریله هر یرده بر در و خطوط اساسیه مذکوره باشلیجه اوج عنصر دن عبارتدر: اسکی روما و یونان تأثیراتندن، خرسیتیانلقدن و آنگلوساقسون و یاخود آلمان اقوامنک سجه سنندن! فقط بوکون نه انکلیرلر، نه آلمانلر لاتین اولان اقوامه همشیره دیمور! زیرا آرالرنده فرانسزلی قدر قرابت مدینه اولدینی حالده قرابت عرقیه یوقدر: فرانسه ایسه باشقه در. معلوم

عایلری درکه رومالیر فرانسه یی استیلا ایتدکلی وقت اوراده رومالیرک منسوب بولندی آریسا عرقندن غول دنیلن بر قوم ساکندی : رومالیر غولیایی استیلا ایتدکدن صوگره بورایه لاتین ایالتلرندن بر جوق « قولون Colon » مهاجرلر اسکان ایتدیردیلر : بومناسبتله آلمان و آنگلوساقسون استیلا سندن و رومانک سقوطندن بر جوق مدت اول غولیا لسانا ، مدینتا و عرقاً تماماً لاتینله شمشدی ! صوگره ینه آریسا عرقه منسوب بولنان ویزیقوت ، اوسترو قوت و فرائق استیلاری وقوع بولدی ! مروردهور ایله شو مستولیر کندیلرندن یک جوق و مدینتجه یوکسک اولان یرلی اهالی ایله تماماً اختلاط و امتزاج ایله دیلر ! آرتق نه غولیا نه ویزیقوت نه اوسترو قوت و نه ده فرائق قالدی : عینی لسانی متکلم ، عینی سجه یی حائز ، عینی دینه منسوب بر ملت واحده تشکل ایتدی : بوملت ایچنده لاتینلکه منسوب بر عنصر مهم وقوی اولدینی ایچون بو کون فرانسلر بر اثر تراکت دکل ، تاریخی بر حقیقتک اثر اظهاری اولارق لاتین اقوامندن اولانلره همشیره دیورلر ! فقط خطوط اساسیه مدینه لرینی ینه لاتینلردن آلمش اولان انکلیر و آلمانلر لاتین اولان اقوامه همشیره دیورلر و دیمه یه ده حقاری یوقدر . چونکه قان قارداشی دکلدرلر . کوریورسگر عزیزم که بوراده بیله قان ، قومیت ، عرق اساسدر !

فقط بونلکه برابر یکی تشکل ایتش اولان فرانسه لاتین لسانک ، لاتین علوم و صنایعک ، لاتین طرز تفکرینک اسیری قالدقجه هیچ بر موجودیت معنویه کوستره میوردی ، هیچ برداهی یتشدیره میوردی :

بو مناسبتله ده « فوستل دو قولانز » ک Fustel de Coulange « فرانسلر حقوقک منابعی » Les origines du droit Français ، « تنه ک Taine « تاریخ صنایع » Histoire de L'art و شهره رک Cherer « ادبیات عمومیه تاریخی » فی Histoire générale des Litteratures مطالعه ایتمه کزی توصیه ایدرم . لاتین لسانی اسارتی فرانسه ده دوام ایتدکجه صانکه فرانسه نک بتون منابع حیاتیه سی قورومشدی . کهنه بر سجه نک بیات محصولی بر درلو آشیلا نمیوردی ؛ علم و فن ده ، ادبیات ده ، دین و کلیساده لاتین لسانی ، لاتین دستورلری حاکم قالدقجه

فرانسه عسکرلک دن باشقه هیچ بر ساحة فعالیت ده اثر ده ابراز ایدم یوردی.
 فرانسه ده دور انقباه «رابله» Rableis ایله اون آلتنجی عصرک اوائلنده باشلا یور.
 بوداهی ایلك دفعه لاتین زنجیری قیارق وجدان ملینک صانکه مترجمی
 اولیور. خلق لسانه بر رونق تازه ویره رک ادبی احتیاساتی، تفکراتی، الواحی ده
 ایچنده بولندینی محیطدن آلیور! فرالسه آرتق بیک بش یوز سنه لک معنوی
 بر اسارتدن سوکره کنیدیسی بولیور، کنیدی وجدانی طانیور، کنیدی افکار
 وحشیاتی ایله، کنیدینه مخصوص سجه نیک تجلیات و تظاهراتی ایله یاشایور. یالکز
 بر قرن سوکره یکی لسان «راسین» لری Racine، «مولیهر» لری Moliere،
 «بوآلو» لری Boileau، «لافونته نلری» LaFontaine لری یتشدیره رک
 اوج اعلائی کاله واریور! اون بش قرن قدر اوزون بر مدت اثناسنده
 زنجیر اسارت آلتنده ایکله یین، کنیدیسی ایچون بر ساحة جولان بوله میان
 فرانسز لسانی بوکره وجدان ملینک مترجمی اولارق حیاتک بتون دیکر شئونات
 مختلفه سی اوزرنده ده معظم داهیلر یتشدیریور. مونته نلر Montaigne،
 «ده قارت» لری Descartes، «پاسقال» لری Pascal، «بوسیو» لری،
 Bossuet حتی بولتیقه ساحه سنده مازارن Mazarin، وریشلیور Richlieu،
 هپ فرانسه نیک شو تبلر ایتمش، کنیدیسی بولمش اولان وجدان
 ملیسنک تربیه ایتمش اولدینی داهیلر در. فی الحقیقه بو داهیلر بیله اسکی اسارتک
 تأثیراتندن تماماً کنیدیلرینی قورتاره مامشلر در. طرز تفکر و تجربه لرنده،
 طور و حرکات لرنده، الهامات لرنده لاتین عالمندن متأثر اولور لر. فقط فرانسز وجدان
 ملیسی آرتق غلبه چالمق اوزره در. اون سکزنجی عصر ایله اون طقوزنجی عصر بو غلبه یی
 اکال ایدم جکدر. «قومیت دوری» لقبی ایله مفتخر بولسان اون طقوزنجی
 عصرک یتشدیرمش اولدینی «رومانتیک دور ادیبی» کنیدینه منسوب بولنان
 شاتوبریان، Chateaubriand موسسه Musset ژورژسان Geogre sand،
 لامارتین Lamartine وویقتور هوغو Victor. Hugo کبی داهیلر ایله آرتق
 فلاسیق تأثیراتندن تماماً بری و صرف فرانسز اولارق دوشونمشدر، حس
 ایتمشدر!

ایشته عزیزم! کوریوریسیگز که لاتین اقوامنه بحق وقان قرابتی مناسبتی
ایله همشیره دین فرانسزلر هیچ بر زمان کندی قومیتلرینی اونوتمه مشلر،
تاریخ و ادوار تکاملاتلرنده دائمًا کندیلرینی بولمیه، وجدان ملی لرینی کشف
ایتمیه طوغرو یورومشلردر. وفرانسز ملت کندیته خاص اولان دهای یالکز
شو وجدان ملی یی، شور و روح قومی یی بولدقدن صکره ابراز ایدمیلمشدر:
ذاتاً دها نهدر؟ دها بر قومک بر فردده تمثلندن، انعکاسندن، تجلی ایتمه سندن
باشقه برشی دکلدرد. بر حیات بر قومک قلب و دماغنده تلاطم ایدن جریانلرک
تصادمندن بر حرارت قومیه نشئت ایدر: اکر بو حرارت قومک لسانی ایله
متکلم، حسیاتی ایله متحسس، افکاری ایله متفکر، دردلرینه، الملرینه،
مسرترلرینه شریک اولان ولا کن استعداد قلبیه و فعالیت دماغیه سی ایله او قومه
منسوب بتون دیکر افرادک فوقده بولتان بر ذاته تصادف ایدر سه عظیم بر نور،
بر شعله طوغورور که بو نور و شعله ایشته اوداهی در! بدیهی در که مختلف
سجیه لره منسوب، مختلف لسانلره متکلم، مختلف صورته یاشایان، دوشونمن،
مختلف غایه لر، املار پیشنده قوشان، مختلف دردلر ایله متالم، مختلف مسرترلر ایله
مسرور اولان بر ییغندن مرکب بر خلیطه ده نه او حرارت تولد ایدر ونه ده کندیسینی
تجلی ایتدیره جک بر داهی بولور. بناء علیه دها طوغمز. فصل که طوغمیور،
و طوغه مزده !!

ذات عالیلری اقایم ثلته لرندن بر یسنکده تورکک اقومی اولدیغنی بیسان
بیوریوریسیگز: فقط بواقوم وجدان عالیلرنده او قدر متردد و متزلزل در که
بر قاج سطر سوگره شو سوزلری یازارکن هیچ بر تأثر طویمامش کبی
کوزیکوریسیگز: « عربکیکی عربیه، عجمکیکی عجمه اعاده ایدر سه ک المزده
اوزون قوللی بر خر قه دن باشقه برشی قالماز ».

شمدی بنده گر سزه المزده اوزون قوللی بر خر قه دن باشقه دها بر جوق،
وجدان ملیتی ابدی بر مفخر تله طولدیره جق قدر شیر قالاغنی عرض ایدم!
اولا المزده بیک سنه ک اسلامی و اسلامیتی محافظه و مدافعه ایتمه مزک شرقی
قالا جقدر. تورک لرک مشیت الیه ایله غربیه طوغرو یورودکاری اثناده خلافت

اسلامیه نك حال و موقعی در خاطر ایدیکز؟ بیکار چه تشوشات ایچنده پویان اولان ، بیک بر پارچه یه ایرلش بولنان ، تام بر آنارشی ایچنده یاشایان عباسیلر ایله فاطمی حکومتلرینک ، همان همان عین زمانده باشلامش بولنان صلییون استیلاسنه مقاومت ایده بیله جککرینی ظن ایدیورمیسگز؟ ایشته سزه اندلس بر نمونه! خر قه نك قولی اورایه قدر اوزایامادینی ایچون بوکون بتون اسپانیاده اسلامیت نامنه بعض مبانی عالیه دن باشقه بر اثر قالمشدر! بوراده نصل مقاومت ایدلدیسه آسیای غربیده ومصرده ده او قدر مقاومت ایدیله بیله جکی ، فرض اولنه بیلیر! صانکه اسلامیتی بشریتک احیاسی ایچون انزال بیورمش اولان ید قدرت الهی تورک لک تام زماننده اللرن دن طوتارق اسلامیتک محافظه سی ایچون غربه طوغرو سور و کله دی . محمود غزنوی اسلامیتی ابدیاً هندستانده تأسیس ایتدیکی ائناده ساجوقیلرده صلییونك دفعی ایله مشغول ایدیلر: صوگره ساجوقیلری عثمانیلر استخلاف ایتدیلر و تورکک اوزرینه قدرت الهیه ایله وضع ایدلمش اولان وظیفه یی ایفا ایده رک اسلامیتی صانکه اسپانیاده دوجار اولمش بولندینی رجعته مقابل آوروپانك شر قندن تا اورته کوبکنه قدر صوقدیلر!!

ایشته یالگزر بو، او یله بر حادثه تاریخیه درکه تورک قومی انقراض بولسه بیله اونك نامنی ابدیته قدر طاشیه جقدر! بونگله تورک لک لایموتلغی قازانمش بولنیورلر!

علم، فن، فکر، ادبیات و صنایع ساحه سنه کلنجه - تورک لک اوله سیدی - بشریت نه ابن سینایی ، نه جلال الدین رومی یی ، نه ده شمس تبریزی یی وفارابی کوره جکدی! مختصر اولق ایچون یالگزر بونلر ایله اکتفا ایدیورم: فقط بشریت یالگزر بو محرومیتله ده قالمیه جقدی: نه فردوسی یی کوره جکدی ، نه ده بوکون سزك و بنمده مفتونی بولندیغ او سعدیلری ، عمر خیاملری و سائرلری بولا جقدی! بنم بو اعدام سزه پک غریب کورینیور دکلی؟ حالبوکه بر آز تحقیق ایدوبده اعمال فکر ایتک تنزلنده بولنسه گز پک حقلی اولدیغمی تصدیق ایده جکسگز. علم، قون، ادبیات، او یله شکوفه لر درکه هر یرده نشوونما بولمز. بونلرک تنمیه و تکاملی ایچون معین شرائطی حائر معین محیط لازمدر. آنارشی یه محکوم،

مرشيشى قريجى ، فعاليت دماغيه و قليه يى ازيجى بر محيطده بديهي دركه ، نه علم ، نه فن ، نه ده ادبيات نشوونما بولور . ايران تاريخنده تورك دورندن اول و صوكره برچوق ادوار كلوب كچمشدور . فقط اودورندن نه اول نه ده صوكره ادبيات فارسيه هيچ بر زمان تورك دورنده كي پارلاقلى ، عظمتى ، اعتلايى بولامه مشدور . ذكر ايتديگنيز فردوسى طوسى - كه ايران لسان و ادبيات جديده سنك بانيسى در - تورك حاكمى محمود غزنويك تهيه ايتمش اولدينى شرائط سياسيه و اقتصاديه نك محصوليدر ! بالذات محمود غزنوى طرفندن كورمش اولدينى حمايه معاونت و احسان سايه سنده شهنامه يى يازمش و بناء عليه فارسى لسان و ادبياتى تأسيس ايده بيلمشدور . عمر خيام و سعديلر - سلجوقلر و اتابكان سايه سنده يتشمشلدور . توركلر قرنلردن برى آنارشى يه طالمش ، برهرج مرج ايچنده بويان و بناء عليه ذاتاً حائز بولندينى استعداد و قابليتك تظاهرى و تكاملى ايچون فرصت بولاميان فارسيلرى شو نامساعد شرائطدن استخلاص ، و وضع ايتمش اولدقلى نظامات ، حسن اداره ، ربط و ضبط سايه سنده ايرانك سكون و راحتى ، سعادت معنويه و ماديه سنى تايمين ايله ديلر كه علم ، فن ، ادبياتك ده نشوونماسى ايچون برنجى شرطده بودور . ايكنجى شرط اولان سماحت ، تكاملات و تعالياتى حمايه و اونلره معاونت ايسه تورك سلطانلرى طرفندن عجم ادبا و علماسنه قارشى ابراز ايديلن معاونت و مظاهرتله مثبت در . بناء عليه فارسى ادبياتك نشوونماسنده ، تكامل و تعاليسنده بيله توركلرك مهم برعامل اولدقلى انكار ايديله مز . بو حقيقتى دها بارز بر صورتده تقدير ايتك ايچون مستشرق ژانيس دارمسته ترك James Darmesteter « تاريخ ادبيات فارسيه » سنى Histoire de La littérature persane مطالعه ايتمه كزى توصيه ايدرم .

مقاله كزك صوكنده : « ترك مدنيتك تاريخى عثمانلى اولادينه تقرير ايدر كن يالگنر ديناً دكل علماء ، اخلاقاء ، مدنيه ده مرشد و مرعيز اولان عربلردن آرامنه القاي برودت ايتمه جك - بر لسان حرمت و انصافله بحث ايدىگنر ، ديهه بر ارشاد استادانده بولتيورسيگنر .

شمعى ذات فاضلانلرندن صورارم : شو جمله ده مندمج و متضمن اتهامى هانكى

سند و وثیقه اوزرینه استناداً سردایتمک جسارتند بولندیکز؟ بنم کرک تورکجه و کرک فرانسزجه یازیلرم الحمدلله صاقلی دکدر . اگر ذات فاضلانلهری بتون بویازیلر ایچنده عربلکه عدم حرمتی، انصافسزلنی مندیج و آرایه القای برودت ایده جک برکله واحده بولوب اراهه ایده بیلیرسه گز شمیدین بردها اله قلم آلمه می سزه علناً تعهد ایدیورم . بولوب کوسترمدیکگز حلاله اشارت ایتدیکگز اتهامک اخلاق و سجه نقطه نظرندن هانکی کله و صفته تعریف ایدیه جکنی ینه ذات ادیبانه لرینه حواله ایدیورم .

عزیزم! بن استانبوله کله دن اول مسقط رأسم اولان قفقاسیه دده یکریمی سنه ک برحیات تحریرییه مالک برآدم . بنی بتون قفقاسیه ، روسیه نک اوتوز میلیون مسلمانلری، بتون ایران، آسیای وسطی طانیور . بن یالگز قلمله دکل فعلا دده اخوت اسلامییه نک تأسیسه ، او منحوس و منفور منافرت مذهبییه ، خصومت قومیه نک اسلاملر آراسندن قالقمه سنه وقف نفس ایتشم در . عربلکک، اسلام مدنیتک احیاسی خادملرندن بریسی یم . بو کون بیله عین دارالفنونده تاریخ عمومی درسارینی تقریر ایدیورم . بنم عربلک حقنده تعقیب ایتدیکم مسلکی تدریساتمدن پک قولای آکلایه بیلیرسگز . بو سنه تدریسییه نک کافه سنی - پروغرامک خارچنده اولارق و مسئولیتی اوزریمه آلارق - صرف عربلره واسلامیتک ظهورینه حصر ایتدم . برکون البته بودرسلرده ساحه مطبوعاته چیقا جقدر . فقط شمدی بیله بردفعه شو درسارک بخش ایتش اولدینی تأثیریاتی استفسار بیوریکز ، صوکر اتهاماتگری سرد ایدگز .

ایشته بتون او ماضی حیاتمه والیومده تعقیب ایتمکده اولدینم مسلکمه استناداً اتهاماتگری کمال شدتله رد ایدرم . سز تورکچیلکی هیچده مطالعه و تعقیب ایتمه دن عربلقله ضد عد ایدیورسگز . حالبوکه - رفیق محترم کوپرلی زاده نک ایضاح ایتدیکی وجهله - تورکچیلک عربلکک واسلامیتک تأیید و تقویه سنه توجیه ایدلمش بر جریاندر . تورکچیلر - قومیت اساسنی قبول ایتدکلرندن - قومیتی ترکیب ایدن عواملک تقویه و تأییدی ایله مکلفدرلر . تورک قومیتک برنجی عاملی اسلامیت در . بناء علیه تورکچیلر اسلامیت

طرفداریدرلر ، اسلامیتک اعتلاسنه چالیشمقله مکلفدرلر . زیرا اسلامیت
خارجنده - تورکلکی تصور بیله ایدم یورلر ! عربلکه کلنجه - تورکچیلرک
مذهب سیاسی واجتماعیلرنجه عرب - تورک اخوت اسلامیه و عثمانیه سی تأسیس
ایله مک - برنجی وظیفه در . زیرا تورکچیلرجه عرب تورکسز و تورک عربسز
یاشایه من ! بناءً علیه تورکچیلک تورکلری عربلردن آییرمق ایچون دکل ، ایکی
قومی انکشاف ، ترقی و تعالی ایتدیره رک یک دیکرینه شعورلی بر صورتده
متین و خصوصی اساسلر اوزرینه یاقلاشدیرمه یی کندیسنه برامل ، برغایه اوله رق
تعین ایتمشدر . عربلر بو جهتی اوقدر کوزل تقدیر ایتمشلردرکه کندیلری
تورکچیلره دست اخوتی اوزاته رق برلکده ایکی قومک توحیدینه چالشمیه
مبادرت ایتدیلر . ایسترسکسز سوریکسز ، اوکره نیگز و صوکره حکمگزی ویرگز .

احمد آغایف

ترجمه حال

نیلی

شاعر احمد نیلی افندی

استانبولدن یتمش شعرانک الک دگر لیلرندن فضیلت صاحبی بر ذات اولوب
۱۱۰۴ تاریخنده دنیایه کلمشدر . پدری استانبول قاضیلرندن میرزا زاده محمد
افندی نامنده بر فاضلدر . تحصیلی جدی بر صورتده بیتردکدن صوکره طریق
تدریسه گیره رک بر مدت وظیفه تعلیمله مشغول اولدی ، بعده مولویه سلوک ایدره رک
ازمیر ، مصر و مکّه مولویتلرنده بولوندی . ۱۱۴۹ تاریخنده آناتولی و ۱۱۵۹ ده
روم ایلی قاضی عسکرلکی رتبه لرینه ارتقا ایله دیسه ده بر آز صوکره لر یخسته له رق